

MUDRÁK JÓZSEF

egyetemtörténész
Debreceni Egyetem, Általános Orvostudományi Kar
Konferencia Központ és Orvostörténeti Gyűjtőhely
mudrak.jozsef@unideb.hu

BODNÁR JÁNOS ORVOSI VEGYTANI PROFESSZOR, A DEBRECENI M. KIR. TISZA ISTVÁN TUDOMÁNYEGYETEM 1943–44. TANÉVI RECTOR MAGNIFICUSA

Bodnár János, az Orvosi Vegytani Intézet igazgató professzoraként nemcsak az első éves orvostanhallgatókat oktatta, hanem – természettudományi kar híján – a bölcsészkaron lévő tanárképzésbe is bekapcsolódott vegytan szakos tanárjelöltek és kémiából doktorálni vágyók képzésével szakelőadóként. Az 1943/44-es tanévben viselte a debreceni egyetem rektori tisztét, amelyet a háborús körülmények tettek nehezzé. A következő 1944/45-ös tanévben a távollévő és a harcok miatt Budapesten rekedt új rektor, Hankiss János helyett rektorhelyettesként vezette újra az egyetemet, főként a háborús károk ideiglenes rendbehozatalára és az oktatás feltételeinek biztosítására koncentrálván.

Kulcsszavak: Bodnár János, Debreceni Egyetem, Orvosi Vegytani Intézet, vegytan – kémia, biokémia, természettudományos tanárképzés, szakelőadó, II. világháború, háborús tanév, helyreállítás

JÁNOS BODNÁR, PROFESSOR OF MEDICAL CHEMISTRY, RECTOR MAGNIFICUS OF TISZA ISTVÁN HUNGARIAN ROYAL UNIVERSITY OF DEBRECEN DURING THE ACADEMIC YEAR 1943–44. János Bodnár as the director professor of the Institution of Medical Chemistry educated not only the first year medical students but as a subject lecturer – in the lack of faculty of natural sciences – at the faculty of humanities he took part in natural sciences teacher training of the teacher candidates, and he also taught those students who intended to obtain doctoral degree. In the academic year 1943–44, he functioned as the rector of the University of Debrecen that was hard work because of the war circumstances. In the next academic year, in 1944–1945 he again directed the university as the deputy rector since the new rector, János Hankiss was stuck in Budapest because of the fights. He concentrated on the temporary reconstruction of the war damages and he endeavoured to ensure the possibilities of education.

Keywords: János Bodnár, University of Debrecen, Institution of Medical Chemistry, chemistry, biochemistry, natural sciences teacher training, subject lecturer, World War II, war academic year, restoration

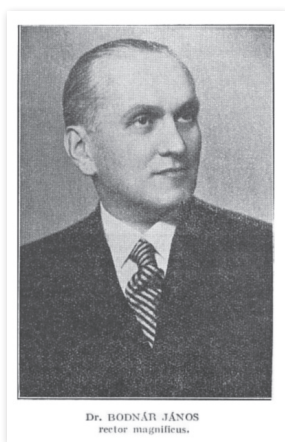

Beérkezett: 2020. 05. 15.
Közlésre elfogadva: 2020. 08. 15.
Copyright GERUNDIUM

Pályakezdeése, út a professzorságig

Bodnár János 1889. június 23-án született Nagyváradon, Bihar vármegyében.¹ Apja Bodnár János bádogos iparos volt, anyját Ignatovich Gizellának hívták. Három testvére született: Gizella, Gusztáv és Mária. Középiskolai tanulmányait szülővárosában végezte, majd a kolozsvári Ferenc József Tudományegyetem Matematikai és Természettudományi Karára iratkozott be, ahol 1911-ben szerzett vegytan-természettudományi oklevelet és kémiai doktorátust tett. Ezen időszak alatt a bécsi és a berlini egyetemen is végzett tanulmányokat.

1909-től a kolozsvári egyetem Vegytani Intézetében (Fabinyi Rudolf professor mellett) volt gyakornok, 1912/13-ban tanársegéd. 1913-ban eltávozott Kolozsvárról, a magyaróvári növénykísérleti állomás biokémiai laboratóriumának vezetői posztját kapta meg. 1914-től a budapesti Növényélet- és Kórtani Állomáson dolgozott segédvegyész, majd 1918-tól fővegyész rangban. A tudományos kapcsolat Kolozsvárral és mesterével, Fabinyival a távolság ellenére sem szakadt meg, 1916-ban a kolozsvári egyetem természettudományi karán „*Biochemia*” tárgykörből magántanárrá habilitáltak.

Dr. BODNÁR JÁNOS
rector magillensis.

Az ezután következő vészterhes időkben igyekezett koldusbotra jutott anyaintézménye segítségére lenni: a román megszállás következtében menekülni kényszerült kolozsvári egyetem Vegytani Intézetét vezette helyettesként (Fabinyi ugyanis 1920 márciusában meghalt), 1920-tól Budapesten, majd 1921-től Szegeden. 1921-ben megszervezte a budapesti Növénybiochemiai Intézetet, amelyet annak 1931-es megszüntetéséig vezetett (1923-tól debreceni professzor-ként is, ingázva a főváros és Debrecen között!).

1923 februárjában a debreceni Tisza István-Tudományegyetem orvosi karán a csak nemrégiben felállított Orvosi Vegytani Intézet vezető professzori állása Doby Géza Műegyetemre való áthelyezésével megürült. A meghirdetett pályázatra négyen² is jelentkeztek, közülük tudományos munkásságát illetően messze kimagaslott Bodnár János. A tanszék betöltésére alakult bizottság (melynek Orsós Ferenc, Verzár Frigyes és Belák Sándor professzorok voltak tagjai) előadója, Belák egyértelműen Bodnár meghívását

¹ Életről részletesebben: SZALAY Tibor, „Bodnár János (1889–1953)”, *A kémia tanítása*, 4. sz. (2004): 3–7. és DOBOS Irma, „Bodnár János (1889–1953) ásványvíz kutatása”, <http://www.italipar.hu/node/98> (Hozzáférés: 2020. 09. 22.)

² Bodnár mellett Kiss Árpád a budapesti egyetemi III. sz. kémiai intézet tanársegédje, Pacsu Jenő, a budapesti II. sz. kémiai intézet adjunktusa és Széll László debreceni mezőgazdasági akadémiai tanár pályázott még.

ajánlotta,³ amelyet a kar elfogadott. 1923. augusztus 18-án meg is történt Bodnár János nyilvános rendes tanári és intézetigazgatói kinevezése az államfő részéről.⁴

A debreceni professzor

Így a debreceni egyetemi Orvosi Vegytani Intézet kialakítása, felfejlesztése valójában Bodnár János nevéhez fűződik. Kinevezése után egy évvel, 1924-ben az intézet a pallagi és debreceni ideiglenes elhelyezésből Magoss György tér (ma: Bem tér) 18/B. szám alatti volt tanítói árvaház épületébe költözött át (ma az ATOMKI épülete), ahol már el lehetett indítani a tudományos munkát és az orvostanhallgatók vegytani alapképzése is rendezettebb körülmények között folyhatott.

Mivel a Bölcsészettudományi Karon az egyetem megszervezésekor – az alapító törvény ellenére – nem szerveztek természettudományi kart és nem létesültek ilyen tanszékek sem, a természettudományos tanárképzés beindítására 1925 februárjától a bölcsészkaron belül (budapesti mintára) kémiából és fizikából az orvosi kar professzorait választották meg szakelőadónak (mai szóhasználatnál megbízott előadónak).⁵ Természetesen ennek a plusz feladatnak a két professzor nem örült igazán, hiszen így két kar hallgatóit kellett oktatniuk; de tudták, hogy egy szakelőadói megbízás előfutára egy majdani tanszék felállításának.⁶

Az Orvostudományi Karon három egymást követő tanévben (1930/31., 1931/32. és 1932/33.) volt a kar dékánja és munkássága alapján 1937. április 29-én a Magyar Tudományos Akadémia levelező tagjai közé választotta. Professzori és szakelőadói munkája mellett Debrecenben 1924-től a Dohánykísérleti Állomás laboratóriumát is irányította.

Maga Bodnár szertéagázó tudományos tevékenységet folytatott: fő kutatási területe az analitikai kémia és a biokémia volt, ezen belül foglalkozott a réz, a higany és az arzén terfogatós meghatározásával növényvédő szerekben, dohánybiokémiai és vízminőségügyi munkássága is jelentős. Törvényszéki és igazságügyi kémiai kérdésekkel is foglalkozott. Kidolgozta a búzaüszög elleni védekezés porcsávázással történő módszerét.⁷

³ Debreceni m. kir. Tisza István Tudományegyetem Orvostudományi Kari (továbbiakban: TITE ORV) Jegyzőkönyvek 1923. máj. 3-i XII. rendes ülés, 8/b. pont.

⁴ *Budapesti Közlöny* 1923, 188. sz., 1923. augusztus 22. – A korszakban ritka, de azért nem példa nélküli jelenség, hogy Bodnár professzori állása ellenére megtartotta magántanári pozícióját is a szegedi, majd 1940-től 1944-ig a kolozsvári természettudományi karon, minden héten megtartva a magántanári előadását „*Biochemia*”, majd később „*Dohánybiokémia*” formára módosult tárgyköréből.

⁵ Debreceni m. kir. Tisza István Tudományegyetem Bölcsészettudományi Kari (továbbiakban: TITE BTK) Jegyzőkönyvek 1924/25. tanév, X. rendes ülés, 1925. febr. 26. 68. pont. – Megerősítése: VKM 27275/1925. IV. sz. (Bodnár mellett Wodetzky József ny. r. tanár, az Orvoskari Fizikai Intézet igazgatója lett a másik szakelőadó.)

⁶ MUDRÁK József, *A Debreceni Tudományegyetem Bölcsészettudományi Karának története (1914–1949)*, (Debrecen: Debreceni Egyetemi Kiadó, 2012.), 21., 109.

⁷ Bor György, *A Debreceni Orvostudományi Egyetem története és professzorainak életrajza 1918–1988*. (Debrecen: Csokonai Kiadó, 1990), 105. – Ugyanaz az értékelés átvéve a tízévente megjelenő újabb kötetekben is.

Tanítványai közül is többen jelentős tudományos munkásságot végeztek és tudományos fokozatot is szereztek a kémia különböző ágaiban: Tankó Béla⁸ (biokémia, különös tekintettel az enzimtanra), Straub János (analitikai kémia, különösen az ásványvizek kémiai összetétele), Szép Ödön (törvényszéki kémia), a fiatalon elhunyt Barta László (dohánybiokémia) és mások, akik az oktatásban is segítségére voltak.

Az Orvosi Vegytani Intézetben belül Törvényszéki Kémiai Laboratóriumot hozott létre, amely egy idő után felkeltette az Igazságügyminisztérium féltékenységét. Az ügyet kivizsgáló orvoskari bizottság így indokolta meg a laboratórium létjogosultságát és részvételét a hatóságok munkájában:

„Véleményünk szerint a törvényszéki kémiának, mint minden más tudományágnak, intenzív művelése, továbbá a gyakorlati élet számára szakemberek kiképzése végző fokon az egyetem feladata.⁹ Amint a törvényszéki orvostan nagy fejlődését kizárólag annak köszönheti, hogy az egyetemeken törvényszéki orvostani intézetek, élükön egyetemi tanárokkal, működnek, ugyanúgy a törvényszéki kémia haladása sem várható e tudományágnak az egyetemen való művelése nélkül, amiből nézetünk szerint önként következik a debreceni törvényszéki kémiai laboratórium igazságszolgáltatásba való bekapcsolásának szüksége. Amint az egyetem feladata a törvényszéki orvosi utánpótlást biztosítani, ugyanúgy a törvényszéki kémikus utánpótlásnak is az egyetemről kell kikerülnie. Ez viszont csak olyan egyetemmel kapcsolatban képzelhető el, amelynek külön e célra berendezett laboratóriuma van s amely laboratórium a törvényszéki kémia művelés terén már hosszabb múlttal rendelkezik. A bizottság megállapítja, hogy az országban egyedül a debreceni egyetemnek van ilyen laboratóriuma, amely mint az orvosi vegytani intézet külön osztálya működik és működése már 20 éves múltra tekint vissza. Az intézet igazgatója, mint az orvosi vegytan nyilvános rendes tanára, régi neves s egyedüli hazai, professzori rangban lévő művelője a törvényszéki kémiának s tanítványa [Szép Ödön], aki irányítása mellett a debreceni intézet törvényszéki kémiai laboratóriumát kiváló szakértelemmel vezeti, már 18 év óta működik az intézetben s karunkon a törvényszéki kémia tárgyköréből magántanárként képezte. [...]

A törvényszéki kémiai laboratórium tevékenysége nem tisztán elméleti, hanem a gyakorlati élettel is a legszorosabb kapcsolatban van. Ezt bizonyítja az a tény, hogy [...] a laboratórium eddig kereken 200 esetben végzett vegyvizsgálatokat az egyetemi törvényszéki orvostani, – kórbonctani intézeteknek, a különböző klinikák, azon kívül a bíróság, rendőrség és csendőrség, más hatóságok, valamint a magánosok részére is.”¹⁰

⁸ Ifj. Tankó Béla fiatalkori életrajza: MUDRÁK József, „Tankó Béla életrajza a professzori kinevezéséig”, in VIRÁGOS Márta, szerk., *Tankó Béla (1905–1974): A Biokémiai Intézet alapítója*, A Debreceni Egyetem Tudós professzorai VI. (Debrecen: Debreceni Egyetemi Kiadó, 2016), 11–21.

⁹ Aláhúzásos kiemelések az eredetiben.

¹⁰ TITTE ORV Jegyzőkönyvek 1943. december 15-i V. rendes ülés, V./6./19. pont és ahhoz tartozó 7. sz. melléklet. (A bizottság tagjai az érintett professzorokból, Borsos-Nachtnébel Ödön dékán, elnök mellett Jankovich László, Orsós János Imre és Sántha Kálmán elnökből állottak).

A bölcsészkarok oktatás és tanárképzés nehézsége miatt Bodnár rákényszerült, hogy legjobb tanítványait bevonja a szakelődői megbízásba: 1938 februárjában megosztották a feladatot oly módon, hogy a továbbiakban Bodnár János a kísérleti és analitikai kémia, ifj. Tankó Béla orvostan magántanár pedig az organikus kémia szakelődője lett.¹¹ 1942 májusában Bodnár ennél is tovább lépett: másik tanítványa, Szép Ödön orvostan magántanár kvalitatív analitikai kémiai szakelődő lett.¹²

A vegyészhallgatók és az I. éves orvostanhallgatók jutalmazására (az évente kitűzött pályatételek mellett) Bodnár 1938 májusában egykori mestere, Fabinyi Rudolf emlékezetére kémia versenyanalízis jutalomdíjat alapított 50 pengő jutalmazással.

A rektori (1943/44) és a prorektori-rektorhelyettesi (1944/45) év

Az 1943/44-es tanévre ismét az Orvostudományi Karhoz került a rektorállítási joga és a kari sorrend alapján Bodnár János következett. A világháború közepén nem ígérkezett könnyűnek ez a tanév sem, de Bodnár elfogadta tisztséget. Már első intézkedései is a stabilitás megtartását irányozták: „*Rector az egyetemi ifjúsági egyesületek vezetőit október 1-én magához kérte s őket a teendőik és köteleességeik felől tájékoztatta.*”¹³

A tanévnyitó ünnepségen, 1943. október 2-án Hankiss János államtitkár, debreceni franciaprofesszor képviselte a Vallás- és Közoktatásügyi Minisztériumot. Itt Haendel Vilmos jogászprofesszor, prorektor mondta a beszédet, de – az egyetemi szokásoktól eltérően –, aktuálpolitikai témát pendített meg, és a náciok melletti fokozottabb kiállásra, a harc végsőkéig való folytatására buzdított és a gyáváknak, megalkuvóknak leszámolást ígért. Beszéde nagy visszatetszést keltett és mind a négy kar vezetése bizalmatlanságát fejezte ki Haendel működésével kapcsolatban. Minisztériumi nyomásra végül 1943. október 29-én Haendel lemondott és december 12-én Bozóky Ferenc jogászprofesszort választották prorektorra.¹⁴

A tanév folyamán két rangos ünnepség is lezajlott: Szily Kálmán műegyetemi professzort, volt államtitkárt a Bölcsészettudományi Kar díszdoktorává avatta és Győri Béla orvostanhallgatót „*sub auspiciis Gubernatoris*” (kormányzói gyűrűs) kitüntetéses doktorrá avatták.¹⁵ Egy külföldi vendégről számolnak be a krónikák: 1943. szeptember 9-én Juuso Jalo Teofilus Kirimacki helsinki-i egyetemi tanár látogatta meg az egyetemet.

¹¹ TITE BTK Jegyzőkönyvek 1937/38. tanév, IX. rendes ülés, 1938. febr. 16. 96. pont. – Megerősítése: VKM 19674/1938. IV. sz.

¹² TITE BTK Jegyzőkönyvek 1941/42. tanév, VIII. rendes ülés, 1942. máj. 6. 153. pont. – Megerősítése: VKM 89757/1942. IV. sz.

¹³ 113/1943-44. etsz. – *A debreceni m. kir. Tisza István-Tudományegyetem Évkönyve és Almanachja 1943/44. tanév.* Kézirat, DEENK Kézirattár Ms. 7/4. [140.] – Utólagos lapszámozással ellátva.

¹⁴ A lemondás ellenére a prorektori tisztség továbbra is a jogi karé maradt, azért választottak jogászprofesszort helyette. A Haendel-ügy részletes ismertetése: P. SZABÓ Béla, „Szepesváraljai Haendel Vilmos jogászprofesszor, a debreceni m. kir. Tisza István-Tudományegyetem 1942/43. tanévi Rector Magnificusa”, *Gerundium – Egyetemtörténeti Közlemények* 11, 1–2. sz. (2020): 35–36.

¹⁵ *A debreceni m. kir. Tisza István-Tudományegyetem Évkönyve...*, [53.]

Azonban a háborús körülmények egyre jobban éreztették hatásukat, amelyet az évkönyv csak röviden, bejelentésszerűen említ: „*A m. kir. Honvédelmi Miniszter Úr az egyetem légoltalmi tervét jóváhagyta.*”¹⁶ „*Az épületek belső ablaktáblái leszereltek.*”¹⁷ „*December 23-tól február 3-ig szénellátási zavarok miatt a központi épület fűtetlen maradt.*”

De az igazi bajok csak a német megszállás után kezdődtek:

„A németbirodalmi hadseregnek Debrecenbe bevonulása után 1944. március 27-én vétetett igénybe elsősorban a Tisza István internátus, majd ezt követően összes internátusaink és a Mensánk, a sporttelep, a tornacsarnok, majd a központi épület. A Tanács április 5-i VII. rendkívüli ülésén tárgyalta a kényszerű helyzetet s megállapította, hogy a központi épületbe hallgatók nem léphetnek be, a hivatalok az épület alagsorában és földszintjén helyezkedtek el, az előadások pedig dr. Révész Imre püspök úr megértő támogatásával a kollégiumban tartattak.”¹⁸

Nem csoda, hogy április 12-én miniszteri rendelet az előadásokat befejezettnek nyilvánította. A professzor lakásokat is igényelte a német hadsereg, de a főépület átadásával ezt sikerült elhárítani. Bodnár többször is próbálkozott a minisztériumon keresztül az egyetemi épületek visszaszerzésével, azonban eredménytelenül.¹⁹

Az említett rendeletet megelőzően Szinyei Merse Jenő miniszter 1944. április 11–12-re értekezletet hívott össze a Vallás- és Közoktatásügyi Minisztériumba az események és a további teendők megtárgyalására, ahová az egyetemek rektorait rendelték be. Az ott elhangzottakról éppen Bodnár Jánosnak utólag elkészített emlékeztetőjéből van tudomásunk.²⁰

Majd a háború el is érte Debrecent: „*Június 2-án súlyos angolszász repülőátadás érte Debrecen városát. A hősi halált halt 488 debreceni lakos emlékének kegyelettel adózott a Tanács július 14-i ülésén. A temetésen a Tanácsot dr. Sztehlo Zoltán e. i. dékán képviselte. Rector a bombakárosultak segélyezésére 400 pengőt adományozott.*”²¹

Bodnár rektornak számos protokolláris megbízásnak is eleget kellett tennie: Tisza István halálának negyedszázados évfordulója alkalmával, 1943. október 31-én a geszti sírboltban személyesen helyezte el az egyetem koszorúját, majd az 1944. április 22-én esedékes Tisza-emlékünnepe helyett a dékánokkal együtt Tisza Istvánnak a Felvételi Épület előtt álló szobrát koszorúzták meg. A keleti harctéren hősi halált halt Hüttl Kálmán

¹⁶ 2189/1943–44. etsz. *A debreceni m. kir. Tisza István-Tudományegyetem Évkönyve...*, [142.]

¹⁷ 2638/1943–44. etsz. Uo.

¹⁸ 2049. és 2109/1943–44. etsz. *A debreceni m. kir. Tisza István-Tudományegyetem Évkönyve...*, [55.]

¹⁹ MUDRÁK József és KIRÁLY Sándor, „Felépítés, oktatás, tudományos munka – 3. fejezet: Háború és újrakezdés”, in OROSZ István és IFJ. BARTA János, szerk., *A Debreceni Egyetem története 1912–2012*, (Debrecen: Debreceni Egyetemi Kiadó, 2012), 103–104.

²⁰ MUDRÁK József „Az 1944. április 11–12-én a Vallás- és Közoktatásügyi Minisztériumban tartott rendkívüli értekezlet debreceni emlékeztetője”, *Gerundium – Egyetemtörténeti Közlemények* 7, 3–4. sz. (2016): 115–119.

²¹ 2930/1943–44. etsz. *A debreceni m. kir. Tisza István-Tudományegyetem Évkönyve...*, [142.]

bölcsészhallgató (Hüttl Tivadar sebészprofesszor fia) lelkiüdvéért 1944. augusztus 2-án tartott istentiszteleten személyesen jelent meg.²²

Debrecen harmadik bombázása 1944. szeptember 15-én az esti órákban történt, ami a város különböző helyein okozott károkat.²³ Az egyik gócpont éppen a Magoss György-tér volt, ahol sérüléseket szenvedett nagyobb mértékben az Orvosi Vegytani Intézet és kisebb mértékben a Szalay Sándor vezette Orvoskari Fizikai Intézet károsodott, míg a szembeni oldalon az egyetemi kezelésben lévő városi Horthy Miklós Közkórház súlyos károkat szenvedett.²⁴ Ez nagyon megviselte Bodnárt:

„Mikor másnap reggel megpillantottam romokban heverő intézetemet, amelyet elejétől kezdve, több, mint 20 év keserves, megfeszített munkájával építettem fel és tettem jól ismertté a tudományos világ előtt, olyan lelki megrázkódtatáson mentem keresztül, hogy a szeptember 17-i egyetemi tanévnyitó ünnepségen, ahol mint prorectornak kellett volna funkcionálnom, már nem tudtam résztvenni s feleségem féltő szeretetének köszönhettem, hogy megrendült lelkiállapotomban nem ragadtattam el magamat valamilyen végzetes ballépésre.”²⁵

1944. október 8-tól 1945. augusztus 31-ig prorektorként és rektorhelyettesként az egyetem vezetője volt a távollévő, a harcok miatt Budapesten rekedt, majd az 1945 májusában le is mondatott Hankiss János rektor helyett.

Október elejére már az oktatás leállt és a hallgatók és tanárok nagy része sem tartózkodott Debrecenben, így a lebombázott intézetének ideiglenes elhelyezése csak az oktatás novemberi újraindulása során került napirendre. Az 1944. november 19-i kari ülésen Bodnár a Borsos-Nachtnébel Ödön professzor Halléba távozása miatt igazgató nélkül maradt Kórbonctani Intézet helyiségeinek egy részét kérte és kapta meg kibombázott intézete számára, maga pedig Borsos-Nachtnébel tanári szobáját foglalta el.²⁶

Rektorhelyettesi tevékenységének középpontjában a háborús károk ideiglenes rendezetelése és az oktatás feltételeinek biztosítása állt:

²² *A debreceni m. kir. Tisza István-Tudományegyetem Évkönyve...*, [54.], [56.]

²³ „Mi történt Debrecenben 1943 december 14-től 1945 november 21-ig”, in *Debreceni Képes Kalendárium 1946*, 63. Ugyanaz az interneten: <http://fulltext.lib.unideb.hu/journals/bin/tibi.cgi?fi=dkk&ev=1946&sz=46> (Hozzáférés: 2016.04.15.)

²⁴ MUDRÁK József, „A Debreceni Tudományegyetem II. világháborúban súlyos bombatalálatot kapott Orvosi Vegytani Intézete helyreállításának nehézségei: Bodnár János intézetigazgató professzor 1945 novemberi beszámolója alapján”, *Gerundium – Egyetemtörténeti Közlemények* 7, 1–2. sz. (2016): 159–166.

²⁵ TITE ORV Kari Jegyzőkönyvek 1945. december 4-i IV. rendes ülés, 8.[/4.] ponthoz tartozó 2. sz. melléklet. Idézi: MUDRÁK, „A Debreceni Tudományegyetem II. világháborúban súlyos bombatalálatot kapott Orvosi Vegytani Intézete...” , 162.

²⁶ TITE ORV Kar Jegyzőkönyvek 1944. november 19-i III. rendkívüli ülés, 3. pont, MUDRÁK, „A Debreceni Tudományegyetem II. világháborúban súlyos bombatalálatot kapott Orvosi Vegytani Intézete...” , 161.

„Rektori tevékenységemet azzal kezdtem, hogy saját felelősségemre igyekeztem a klinikák, központi egyetem, teoretikus orvoskari intézetek és tanári villák bombázások folytán megrongált cseréptetőzetét – az általam előteremtett anyagi források segítségével – rendbehozatni. A háborús letargiában vergődő Debrecenben 1944 november havában egyedül az egyetemen folyt építőmunka és nem kis megerőltetésembe került a tetőjavító munkások között a munkakedvet és munkakésztséget fenntartani. Akármennyire is fáradtságos és veszélyeztető is volt ez (mázkálás a tetőkön), meg kellett tennem az egyetem érdekében, mert hiszen ha ezek a tetőjavítási munkálatok elmaradnak, beázások folytán az épületek belső berendezése olyan pótolhatatlan károkat szenved, amelyek messze felülmúlták volna a háború okozta közvetlen károsodásokat.”²⁷

Rektorhelyettesi tevékenysége mellett az alakuló új magyar parlament munkájában is részt vett: 1944 decemberétől 1945 novemberéig a debreceni nemzeti bizottság küldöttjeként és a Polgári Demokrata Párt jelöltjeként az Ideiglenes Nemzetgyűlés képviselője volt.

Hátralevő évek

A világháború után az Orvosi Vegytani Intézet épületét (a lassan kiutalt támogatás és az infláció miatti elértéktelenedés miatt) csak 1948-ra sikerült helyrehozni. Az orvostanhallgatók képzése mellett ismét gondoskodni kellett a bölcsészkaron a vegyészhallgatók specifikus oktatásáról, így továbbra is Bodnár János lett a kísérleti kémia, Szép Ödön a kvalitatív analitikai kémia és Tankó Béla a szerves kémia szakelőadója (Tankó ezen tisztségét 1947 februári professzori kinevezéséig viselte).²⁸

Az idős Bodnár János professzor már 1948 őszén is, de 1949-ben folyamatosan súlyos beteg volt,²⁹ így az orvoskari intézete vezetését és 1949 januárjától szakelőadói megbízását is Straub János vette át, aki utódja is lett az intézetigazgató professzori állásban.³⁰ Izombénulása (illetve Parkinson-kórja) miatt 1949. október 18-tól szabadságon volt, majd 1950. január 31-vel nyugdíjazták.

Nejével Budapestre költöztek, a IX. kerületi Daróczi utca 28. szám alá. Felesége a debreceni származású Csáky Mária volt (akit 1929. december 11-én Budapesten vett nőül), házasságukból gyermek nem született.

Bodnár professzor 1953. október 29-én hunyt el Budapesten, az Üllői-úti Belklinikán tüdőgyulladásban.³¹

²⁷ TITE ORV Kari Jegyzőkönyvek 1945. december 4-i IV. rendes ülés, 8.[/4.] ponthoz tartozó 2. sz. melléklet. Idézi: MUDRÁK, „A Debreceni Tudományegyetem II. világháborúban súlyos bombatalálatot kapott Orvosi Vegytani Intézete...”, 162–163.

²⁸ MUDRÁK, *A Debreceni Tudományegyetem Bölcsészettudományi Karjának története...*, 110–111.

²⁹ Ezt erősítette meg Nánási Pál professzor, akkori intézeti díjtalan gyakornok vele folytatott beszélgetésben is.

³⁰ TITE BTK Jegyzőkönyvek 1948/49. tanév, XI. rendes ülés, 1949. jan. 25. 206. pont.

³¹ Budapest VIII. kerületi halotti anyakönyvek 2004/1953. sz. <https://www.familysearch.org/ark:/61903/3:1:S3HY-6SLP-9N?i=170&wc=927M-SP8%3A40678301%2C57613001%2C1077283601&cc=1452460> (Hozzáférés: 2020.09. 25.)